

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

26. siječnja 2017.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 93/13/EEZ – Ugovori zaključeni između prodavatelja (robe) ili pružatelja (usluge) i potrošača – Nepoštene odredbe – Ugovori o hipotekarnom zajmu – Postupak ovrhe na nekretnini pod hipotekom – Prekluzivni rok – Dužnost nacionalnih sudova – Pravomoćnost“

U predmetu C-421/14,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Santander (Prvostupanjski sud br. 2 u Santanderu, Španjolska), odlukom od 10. rujna 2014., koju je Sud zaprimio 10. rujna 2014., u postupku

Banco Primus S. A.

protiv

Jesúsa Gutiérreza Garcíje,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: A. Tizzano, potpredsjednik Suda, u svojstvu predsjednika prvog vijeća, M. Berger, A. Borg Barthet, S. Rodin (izvjestitelj) i F. Biltgen, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 24. rujna 2015.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za Banco Primus SA, E. Vázquez Martín, *abogado*,

— za španjolsku vladu, J. García-Valdecasas Dorrego, u svojstvu agenta,

— za Europsku komisiju, J. Baquero Cruz i M. van Beek, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 2. veljače 2016.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: španjolski

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.).
- 2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između Banco Primus SA i Jesúa Gutiérreza Garcíje povodom ovrhe nekretnine koja pripada potonjem, a koja je založena kao jamstvo za kredit što ga je dodijelio Banco Primus.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Šesnaesta i dvadeset i četvrta uvodna izjava Direktive 93/13 glase:
„[...] budući da prodavatelj robe ili pružatelj usluga možda ispunjava uvjet o dobroj vjeri ako postupi pošteno i pravedno u odnosu na drugu stranu o čijim zakonitim interesima mora voditi računa;
[...]
budući da sudovi ili upravna tijela država članica moraju na raspolaganju imati odgovarajuća i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalne primjene nepoštenih odredaba u potrošačkim ugovorima”.
- 4 Članak 1. stavak 1. te direktive određuje:
„Svrha ove Direktive je uskladiti zakone i druge propise država članica koji se odnose na nepoštene odredbe u ugovorima koji se sklapaju između prodavatelja robe ili pružatelja usluga i potrošača.”
- 5 Članak 3. navedene direktive glasi:
„1. Ugovorna odredba o kojoj se nisu vodili pojedinačni pregovori smatra se nepoštenom ako u suprotnosti s uvjetom o dobroj vjeri, na štetu potrošača prouzroči znatniju neravnotežu u pravima i obvezama stranaka, proizašlih iz ugovora.
2. Uvijek se smatra da se o nekoj odredbi nije pojedinačno pregovaralo ako je ona sastavljena unaprijed pa potrošač nije mogao utjecati na njezin sadržaj, posebno u kontekstu unaprijed formuliranog standardnog ugovora.
[...].”
- 6 U skladu s člankom 4. navedene direktive:
„1. Ne dovodeći u pitanje članak 7., nepoštenost ugovorne odredbe procjenjuje se tako da se u obzir uzimaju priroda robe ili usluga na koje se ugovor odnosi u vrijeme kada je ugovor sklopljen, sve popratne okolnosti sklapanja ugovora i sve ostale odredbe tog ugovora ili nekog drugog ugovora o kojem on ovisi.
2. Procjena o tome jesu li neke odredbe nepoštene ne odnosi se na definiciju glavnog predmeta ugovora ni na primjerenost cijene i naknade na jednoj strani, i isporučene usluge i robu, na drugoj, sve dok su te odredbe jasno i razumljivo sastavljene.”

7 Članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 propisuje:

„Države članice utvrđuju da u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem prema nacionalnom pravu nepoštena odredbe nisu obvezujuće za potrošača, a da ugovor u tim uvjetima i dalje obvezuje stranke ako je u stanju nastaviti važiti i bez tih nepoštenih odredaba.”

8 U skladu s člankom 7. stavkom 1. navedene direktive:

„U interesu potrošača i tržišnih konkurenata države članice osiguravaju da postoje primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koji prodavatelji robe i pružatelji usluga sklapaju s potrošačima.”

Španjolsko pravo

- 9 Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil (Zakon 1/2000 o građanskom postupku) od 7. siječnja 2000. (BOE br. 7 od 8. siječnja 2000., str. 575.) izmijenjen je putem Leya 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (Zakon 1/2013 o mjerama za povećanje zaštite hipotekarnih dužnika, restrukturiranju duga i socijalnoj najamnini) od 14. svibnja 2013. (BOE br. 116 od 15. svibnja 2013., str. 36373.), a potom putem Real Decreto-Leya 7/2013, de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestaria y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación (Dekret-zakon 7/2013 o hitnim mjerama porezne i proračunske naravi i o promicanju istraživanja, razvoja i inovacija) od 28. lipnja 2013. (BOE br. 155 od 29. lipnja 2013., str. 48767.), a potom Real Decreto-ley-om 11/2014, de medidas urgentes en materia concursal (Dekret-zakon 11/2014, o hitnim mjerama u vezi stečaja), od 5. rujna 2014. (BOE br. 217, od 6. rujna 2014., str. 69767.) (u daljnjem tekstu: LEC).

- 10 Članak 695. LEC-a, koji se tiče postupka prigovora na ovrhu na nekretninama opterećenima hipotekom, glasi:

„1. U postupcima iz ovog poglavlja ovršenikov prigovor na ovrhu prihvaća se samo ako se temelji na jednom od sljedećih razloga:

[...]

- 4) nepoštenost ugovorne odredbe bitne za izvršenje ugovora ili za utvrđenje dugovanog iznosa.

[...]

4. Protiv odluke kojom se nalaže [...] odbijanje prigovora iz razloga navedenog u stavku 1. točki 4. ovog članka može se podnijeti žalba.

Izvan tih slučajeva, protiv odluka kojima se odlučuje o prigovorima iz ovog članka ne može se podnijeti žalba, a njihovi učinci ograničeni su na postupak ovrhe u okviru kojeg su donesene.”

- 11 Na temelju članka 556. stavka 1. LEC-a, prigovor na temelju članka 695. LEC-a mora se podnijeti u roku od deset dana od dostave rješenja o ovrsi.

- 12 Prema članku 557. stavku 1. LEC-a, koji se tiče postupka prigovora na ovrhu utemeljenog na izvansudskim ili arbitražnim odlukama:

„Kada je ovrha naložena za isprave iz članka 517. stavka 2. točaka 4., 5., 6. i 7. kao i za ostale dokumente s ovršnom snagom iz članka 517. stavka 2. točke 9., ovršenik joj se može protiviti, u rokovima i na načine predviđene prethodnim člankom, samo zbog sljedećih razloga:

[...]

7) Isprava sadržava nepoštene odredbe.”

- 13 Sukladno članku 693. stavku 2. LEC-a, koji se odnosi na prijevremeno dospijeće dugova s obročnom otplatom:

„Ako ugovor predviđa u slučaju neplaćanja najmanje triju mjesečnih rata ili tolikog broja plaćanja da se smatra da je dužnik povrijedio svoju obvezu tijekom razdoblja od najmanje tri mjeseca i ako se takav sporazum nalazi u aktu kojim se osniva zajam, zajmodavac može potraživati cjelokupni dug s osnove glavnice i kamata.”

- 14 Druga prijelazna odredba Zakona 1/2013 propisuje:

„Ovaj zakon primjenjuje se na sudske ili izvansudske postupke ovrha na temelju hipoteke koji su u tijeku na dan njegova stupanja na snagu, pod uvjetom da još nije provedena odluka o deložaciji.”

- 15 U skladu s prvom prijelaznom odredbom Zakona 1/2013:

„1. Izmjene [Zakona 1/2000 od 7. siječnja 2000. o Zakoniku o građanskom postupku] uvedene ovim zakonom primjenjuju se na ovršne postupke koji su već bili pokrenuti na datum njegova stupanja na snagu, isključivo u pogledu ovršnih radnji koje tek treba poduzeti.

2. U svakom slučaju, u ovršnim postupcima koji su u tijeku na dan stupanja na snagu ovog zakona i u kojima je istekao rok od deset dana za podnošenje prigovora predviđen člankom 556. stavkom 1. [Zakona 1/2000 od 7. siječnja 2000. o Zakoniku o građanskom postupku] ovršeniciima stoji na raspolaganju prekluzivni rok od mjesec dana za protivljenje ovrsi podnošenjem izvanredne žalbe koja se temelji na novim razlozima nedopuštenosti ovrhe predviđenima u članku 557. stavku 1. točki 7. i članku 695. stavku 1. točki 4. [Zakona 1/2000 od 7. siječnja 2000. o Zakoniku o građanskom postupku].

Prekluzivni rok od mjesec dana računa se od prvog dana nakon dana stupanja na snagu ovog zakona, a podnošenjem izvanredne žalbe stranaka postupak se prekida do konačne odluke o nedopuštenosti ovrhe, u skladu s člankom 558. i sjedećima te člankom 695. [Zakona 1/2000 od 7. siječnja 2000. o Zakoniku o građanskom postupku].

Ova prijelazna odredba primjenjuje se na sve ovršne postupke u kojima još nije došlo do oduzimanja posjeda nekretnine u korist kupca u skladu s člankom 675. [Zakona 1/2000 od 7. siječnja 2000. o Zakoniku o građanskom postupku].

3. Isto tako, u ovršnim postupcima koji su u tijeku i u kojima je na dan stupanja na snagu ovog zakona već počeo teći rok od deset dana previđen člankom 556. stavkom 1. [Zakona 1/2000 od 7. siječnja 2000. o Zakoniku o građanskom postupku] ovršeniciima također stoji na raspolaganju prekluzivni rok od mjesec dana iz prethodnog stavka za protivljenje ovrsi na temelju bilo kojeg razloga nedopuštenosti ovrhe iz članaka 557. i 695. [Zakona 1/2000 od 7. siječnja 2000. o Zakoniku o građanskom postupku].

4. Objavom ove odredbe smatra se da je izvršena potpuna i uredna dostava od koje počinju teći rokovi predviđeni u stavcima 2. i 3. ovog članka te u tom smislu uopće nije potrebno donositi posebnu odluku.

[...]"

- 16 Nadalje, članak 136. LEC-a propisuje:

„Svaka stranka kojoj protekne rok u kojem postupovni akt mora biti poduzet bit će prekludirana i predmetni se akt neće moći poduzeti. Tajnik će utvrditi protek roka, naložit će mjere koje treba usvojiti ili će upozoriti sud kako bi on mogao donijeti svoju odluku.”

- 17 Članak 207. stavci 3. i 4. LEC-a glasi:

„3. Konačne su odluke pravomoćne te ih sud koji odlučuje u ovršnom postupku u tijeku kojeg su one donesene u svakom slučaju mora poštovati.

4. Po proteku roka za ulaganje pravnog sredstva, svaka odluka koja nije osporena postaje konačna, a sud koji odlučuje u ovršnom postupku u tijeku kojeg je ona donesena mora je poštovati.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 18 Dana 12. lipnja 2008. Banco Primus dao je J. Gutiérrezu Garcíji zajam osiguran hipotekom na njegovu domu. Taj je zajam sklopljen na razdoblje od 47 godina, a povrat je raspoređen na 564 mjesečne rate. Nakon sedam uzastopnih propuštanja plaćanja, 23. ožujka 2010. proglašeno je prijevremeno dospijeće, u skladu s člankom 6.a ugovora o zajmu. Banco Primus zahtijevao je plaćanje cjelokupnog preostalog iznosa glavnice, redovnih i zateznih kamata kao i različitih troškova. Također je zatražio prodaju založene nekretnine na javnoj dražbi. S obzirom na to da se na javnoj dražbi 11. siječnja 2011. nije pojavio nijedan ponuditelj, sud koji je uputio zahtjev izvršnom odlukom od 21. ožujka 2011. dosudio je nekretninu Bancu Primus za iznos koji predstavlja 50% njezine procijenjene vrijednosti. Banco Primus 6. travnja 2011. zatražio je stupanje u posjed nekretnine. Stupanje u posjed odgođeno je zbog triju uzastopnih incidentalnih postupaka, među kojima je i onaj u kojem je doneseno rješenje od 12. lipnja 2013. kojim se članak 6. ugovora o zajmu, koji se odnosi na zatezne kamate, kvalificira nepoštenim. Donošenje odluke od 8. travnja 2014., nakon trećeg incidentalnog postupka, okončalo je odgodu postupka deložacije.
- 19 J. Gutiérrez García 11. lipnja 2014. izvanrednom žalbom pred sudom koji je uputio zahtjev podnio je prigovor na ovrhu svoje nekretnine, navodeći nepoštenost članka 6. ugovora o zajmu.
- 20 Nakon podnošenja prigovora, sud koji je uputio zahtjev – nakon što je odlukom od 16. lipnja 2014. prekinuo postupak deložacije – istaknuo je da postoje sumnje u pogledu nepoštenosti u smislu Direktive 93/13 još nekih članaka ugovora o zajmu, osim onoga koji se odnosi na zatezne kamate, i to:
- članka 3., koji se odnosi na redovne kamate, a koji predviđa njihov izračun na osnovi formule kojom se ostatak glavnice i dospjele kamate dijele s brojem dana poslovne godine, odnosno 360 dana, i
 - članka 6.a, koji se odnosi na prijevremeno dospijeće, na temelju kojeg Banco Primus može odmah zahtijevati povrat glavnice, kamata i raznih troškova, među ostalim, u slučaju neplaćanja na dan dospijeca bilo kojeg dugovanog iznosa s osnove glavnice, kamata ili troškova.

- 21 Međutim, s jedne je strane sud koji je uputio zahtjev utvrdio da je prigovor J. Gutiérreza Garcíje nepravodoban jer je podnesen nakon isteka prekluzivnog roka utvrđenog četvrtom prijelaznom odredbom Zakona 1/2013.
- 22 S druge je strane taj sud utvrdio da se članak 207. LEC-a – koji govori o načelu pravomoćnosti – protivi novom ispitivanju nepoštenosti odredaba ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku jer je njegova zakonitost u pogledu Direktive 93/13 već provjerena u okviru odluke od 12. lipnja 2013., koja je postala konačna.
- 23 Nadalje, sud koji je uputio zahtjev istaknuo je da mu – čak i u slučaju da se članak 6.a ugovora iz glavnog postupka utvrdi nepoštenim – sudska praksa Tribunala Supremo (Vrhovni sud, Španjolska) priječi proglašavanje tog članka ništavim i njegovu neprimjenu jer ga Banco Primus u stvarnosti nije primijenio, već je postupio u skladu s odredbama članka 693. stavka 2. LEC-a, čekajući neplaćanje sedam mjesečnih rata kako bi utvrdio prijevremeno dospijeće.
- 24 Tako se, kako bi utvrdio doseg svojih ovlaštenja na temelju Direktive 93/13, sud koji je uputio zahtjev pita, prvo, o sukladnosti četvrte prijelazne odredbe Zakona 1/2013 s tom direktivom i, drugo, obvezuje li ta direktiva – u složenom postupku ovrhe na nekretnini kao što je onaj iz glavnog postupka – unatoč odredbama članka 207. LEC-a, na preispitivanje po službenoj dužnosti odredaba nekog ugovora koji je već bio predmet ispitivanja s gledišta Direktive 93/13 u okviru pravomoćne odluke. Kao treće, taj sud želi dobiti pojašnjenja u pogledu kriterija ocjene nepoštenosti članaka 3. i 6.a ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku kao i u pogledu posljedica te nepoštenosti.
- 25 U tim je okolnostima Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Santander (Prvostupanjski sud br. 2 u Santanderu, Španjolska) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li četvrtu prijelaznu odredbu Zakona 1/2013 tumačiti na način da ne predstavlja zapreku zaštiti potrošača?
2. Može li, na temelju Direktive 93/13, osobito njezina članka 6. stavka 1. i članka 7. stavka 1., s ciljem osiguranja zaštite potrošača i korisnika u skladu s načelima ekvivalentnosti i djelotvornosti, potrošač pobijati nepoštene uvjete izvan roka koji je za to predviđen nacionalnim propisom tako da je nacionalni sudac o njima dužan odlučiti?
3. Je li nacionalni sudac dužan, u skladu s Direktivom 93/13, osobito s njezinim člankom 6. stavkom 1. i člankom 7. stavkom 1., kako bi osigurao zaštitu potrošača i korisnika sukladno načelima ekvivalentnosti i djelotvornosti, po službenoj dužnosti ispitati postoji li nepošteni uvjet, iz toga izvodeći pripadne zaključke? Je li dužan po službenoj dužnosti ispitati neku odredbu čak i ako je prethodno odlučio na suprotan način ili je odbio pristupiti takvoj ocjeni, a odluka o tome postala je pravomoćna prema nacionalnom postupovnom pravu?
4. Na temelju kojih mjerila odnos kvaliteta/cijena može utjecati na nadzor nepoštenosti sporednih odredaba ugovora? Je li relevantno pri neizravnom nadzoru te vrste elemenata uzeti u obzir zakonska ograničenja cijena određena nacionalnim propisom? Je li moguće da pogodbe valjane *in abstracto* postanu nevaljane nakon utvrđenja da je cijena transakcije znatno iznad normalne tržišne cijene?
5. Mogu li se u smislu članka 4. Direktive 93/13 uzeti u obzir okolnosti nastale nakon sklapanja ugovora kada na to upućuje nacionalni propis?
6. Treba li tumačiti da članak 693. stavak 2. [LEC-a], izmijenjenog Zakonom 1/2013, ne može biti zapreka zaštiti interesa potrošača?

7. U slučaju da utvrdi postojanje nepoštenog uvjeta o prijevremenom dospijeću, treba li nacionalni sudac, u skladu s Direktivom 93/13, osobito s njezinim člankom 6. stavkom 1. i člankom 7. stavkom 1., s ciljem da osigura zaštitu potrošača i korisnika u skladu s načelima ekvivalentnosti i djelotvornosti, proglasiti taj uvjet nepostojećim i iz toga izvesti pripadne zaključke, čak i onda kada je prodavatelj robe ili pružatelj usluga poštovao minimalno razdoblje predviđeno nacionalnim propisom?”

26 Sud koji je uputio zahtjev predložio je Sudu da se o predmetu odluči u ubrzanom postupku, primjenom članka 105. stavka 1. Poslovnika Suda. Taj zahtjev odbijen je rješenjem od 11. studenoga 2014., Banco Primus (C-421/14, EU:C:2014:2367), osobito zbog toga što je navedeni sud, kako je obavijestio Sud dopisom od 29. rujna 2014., prekinuo ovršni postupak odlukom od 16. lipnja 2014., tako da J. Gutiérrezu Garcíji nije prijetio neposredni rizik od gubitka doma.

O prethodnim pitanjima

Dopuštenost

27 U svojem pisanom očitovanju španjolska vlada dovodi u pitanje dopuštenost postavljenih pitanja jer odgovori Suda ne bi bili korisni sudu koji je uputio zahtjev u svrhu rješavanja spora o kojem odlučuje. Naime, postupak ovrhe na nekretnini definitivno je okončan i taj sud više ne može donijeti nikakvu mjeru u vezi s njime, s obzirom na to da je zaključio ovršni postupak kada je naložio iseljenje dužnika i drugih korisnika nekretnine pravomoćnim rješenjem od 8. travnja 2014.

28 Banco Primus ne ističe izričito nedopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku, nego ističe argumente analogne onima na kojima se temelji taj prigovor.

29 U tom pogledu treba podsjetiti da je, sukladno ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru postupka predviđenog člankom 267. UFEU-a, koji se temelji na jasnom razdvajanju funkcija između nacionalnih sudova i Suda, nacionalni sudac jedini ovlašten utvrditi i ocijeniti činjenice glavnog postupka te tumačiti i primijeniti nacionalno pravo. Isto je tako isključivo na nacionalnom sucu pred kojim se vodi postupak i koji sâm snosi odgovornost za sudsku odluku koju mora donijeti da, ovisno o pojedinostima predmeta, ocijeni kako nužnost tako i relevantnost pitanja koja postavlja Sud. Posljedično, kada se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud je načelno obavezan donijeti odluku (vidjeti presudu od 14. lipnja 2012., Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, t. 76. i navedenu sudsku praksu).

30 Sud može odbiti zahtjev za prethodnu odluku koji je podnio nacionalni sud samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi se mogao dati koristan odgovor na upućena pitanja (presuda od 14. lipnja 2012., Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, t. 77. i navedena sudska praksa).

31 To u ovom predmetu nije tako.

32 Naime, kako je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 30. svojeg mišljenja, iz nacionalnog zakonodavstva koje je podnio sud koji je uputio zahtjev proizlazi da postupak ovrhe o kojem je riječ u glavnom postupku nije okončan i da se nastavlja sve dok stjecatelj ne uđe u posjed nekretnine, što je potvrdila i španjolska vlada u svojim pisanim očitovanjima. Četvrta prijelazna odredba Zakona 1/2013 propisuje da se primjenjuje „na sve ovršne postupke u kojima još nije došlo do oduzimanja posjeda nekretnine u korist kupca”.

- 33 U tim okolnostima i s obzirom na činjenicu da je Sud dužan dati sudu koji je uputio zahtjev koristan odgovor koji mu omogućava donošenje odluke u sporu u kojem postupka (vidjeti u tom smislu presude od 28. studenoga 2000., *Roquette Frères*, C-88/99, EU:C:2000:652, t. 18. i od 11. ožujka 2010., *Attanasio Group*, C-384/08, EU:C:2010:133, t. 19.), valja utvrditi da se ne čini očitim da zatraženo tumačenje prava Unije nema veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku.
- 34 Stoga, pod uvjetom ocjene svakog od prethodnih pitanja, ovaj zahtjev za prethodnu odluku valja smatrati dopuštenim.

Meritum

Prvo, drugo i treće pitanje

- 35 Svojim prvim do trećeg pitanja, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članke 6. i 7. Direktive 93/13 tumačiti na način da im je protivna nacionalna odredba poput četvrte prijelazne odredbe Zakona 1/2013, koja izvršavanje od strane potrošača protiv kojih je pokrenuta ovrha na temelju hipoteke prije dana stupanja na snagu tog zakona, a koja nije bila zaključena do tog dana, prava na podnošenje prigovora na ovrhu zbog navodne nepoštenosti ugovornih odredaba uvjetuje prekluzivnim rokom od mjesec dana računajući od prvog dana nakon dana objave tog zakona. Usto, navedeni sud pita, ovisno o okolnostima, nalaže li mu ta direktiva preispitivanje po službenoj dužnosti nepoštenosti odredaba ugovora koji je već analiziran s obzirom na Direktivu 93/13 u okviru konačne sudske odluke, i to unatoč nacionalnim postupovnim pravilima kojima se ostvaruje načelo pravomoćnosti.
- 36 Kad je riječ o tome je li člancima 6. i 7. Direktive 93/13 protivna nacionalna odredba kakva je četvrta prijelazna odredba Zakona 1/2013, valja istaknuti da je Sud to pitanje već ispitao i na njega pozitivno odgovorio u presudi od 29. listopada 2015., *BBVA* (C-8/14, EU:C:2015:731).
- 37 Iz te presude osobito proizlazi da četvrta prijelazna odredba Zakona 1/2013, koja u odnosu na potrošače protiv kojih je pokrenuta ovrha na temelju hipoteke prije dana stupanja na snagu tog zakona, a koja nije bila zaključena do tog dana, za podnošenje prigovora na ovrhu zbog navodne nepoštenosti ugovornih odredaba propisuje prekluzivni rok od mjesec dana računajući od prvog dana nakon dana objave tog zakona, nije takve naravi da potrošačima može jamčiti puno uživanje navedenog roka i stoga stvarno korištenje njihovih prava (vidjeti u tom smislu presudu od 29. listopada 2015., *BBVA*, C-8/14, EU:C:2015:731, t. 39.).
- 38 Osim toga, u glavnom postupku iz spisa kojim raspolaže Sud proizlazi da je sud koji je uputio zahtjev svojom pravomoćnom odlukom od 12. lipnja 2013. već ispitao ugovor o kojem je riječ u glavnom postupku u skladu s Direktivom 93/13 te je utvrdio da je njegov članak 6., koji se odnosi na zatezne kamate, nepošten.
- 39 U tom si kontekstu sud koji je uputio zahtjev postavlja pitanje je li Direktivi 93/13 protivna nacionalna odredba kakva je ona koja proizlazi iz članka 207. LEC-a, koja mu zabranjuje da po službenoj dužnosti ispita neke odredbe ugovora koji je već bio predmet ispitivanja tijekom ranije sudske kontrole okončane pravomoćnom odlukom.
- 40 U tom pogledu valja podsjetiti da, sukladno ustaljenoj sudskoj praksi, sustav zaštite koji provodi Direktiva 93/13 počiva na ideji da se potrošač nalazi u slabijem položaju u odnosu na prodavatelja ili pružatelja kad je riječ o pregovaračkoj snazi i razini informacija (vidjeti osobito presudu od 17. srpnja 2014., *Sánchez Morcillo i Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, t. 22. i navedenu sudsku praksu).

- 41 S obzirom na takav slabiji položaj, članak 6. stavak 1. te direktive predviđa da nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošača. Radi se o odredbi s obvezujućim učinkom kojoj je cilj zamijeniti formalnu ravnotežu koju ugovor uspostavlja između prava i obveza suugovaratelja stvarnom ravnotežom koja će između njih ponovno uspostaviti jednakost (vidjeti osobito presude od 17. srpnja 2014., Sánchez Morcillo i Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, t. 23. i od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 53. i 55.).
- 42 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, ta se odredba treba smatrati ekvivalentnom nacionalnim pravilima koja u unutrašnjem pravnom poretku imaju rang odredaba javnog poretka (vidjeti presude od 6. listopada 2009., Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, t. 51. i 52. i od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 54.).
- 43 U tom kontekstu Sud je već u više navrata odlučio da je nacionalni sudac dužan po službenoj dužnosti procijeniti nepošteni karakter ugovorne odredbe koja ulazi u područje primjene Direktive 93/13 i time ispraviti neravnotežu između potrošača i prodavatelja ili pružatelja čim raspolaže potrebnim pravnim i činjeničnim elementima (presude od 14. ožujka 2013., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, t. 46. i navedena sudska praksa i od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 58.).
- 44 Međutim, kako je to izneseno u točki 38. ove presude, u ovom je slučaju nacionalni sud već ispitao ugovor o kojem je riječ u glavnom postupku s obzirom na Direktivu 93/13, nakon čega je donio pravomoćnu odluku i utvrdio nepoštenost jedne od odredaba tog ugovora.
- 45 U tim uvjetima valja utvrditi obvezuje li sud koji je uputio zahtjev u tim okolnostima nužnost zamjene formalne ravnoteže koju ugovor uspostavlja između prava i obveza prodavatelja ili pružatelja i potrošača stvarnom ravnotežom koja će ponovno uspostaviti jednakost između njih na provođenje nove kontrole tog ugovora po službenoj dužnosti, unatoč nacionalnim postupovnim pravilima kojima se ostvaruje načelo pravomoćnosti.
- 46 U tom pogledu valja podsjetiti na važnost načela pravomoćnosti kako u pravnom sustavu Unije tako i u nacionalnim pravnim sustavima. Naime, Sud je već imao prilike pojasniti da je važno, kako bi se zajamčili ustaljenost prava i pravnih odnosa i dobro sudovanje, da sudske odluke koje su postale konačne nakon iscrpljenja raspoloživih pravnih sredstava ili nakon isteka rokova predviđenih za korištenje tih sredstava više ne mogu biti dovedene u pitanje (vidjeti osobito presudu od 6. listopada 2009., Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, t. 35. i 36.).
- 47 Također, Sud je već priznao da zaštita potrošača nije apsolutna. Osobito je smatrao da pravo Unije ne nalaže nacionalnom sudu da izuzme iz primjene domaća postupovna pravila kojima se odluci daje svojstvo pravomoćnosti, čak i ako bi to omogućilo ispravljanje povrede odredbe, ma kakva ona bila, sadržane u Direktivi 93/13 (vidjeti u tom smislu presude od 6. listopada 2009., Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, t. 37. i od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 68.), osim ako nacionalno pravo takvom sudu ne daje tu ovlast u slučaju povrede nacionalnih pravila o javnom poretku (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2009., Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, t. 53.).
- 48 Usto, Sud je već precizirao da, prema pravu Unije, načelo djelotvorne sudske zaštite obuhvaća pravo na pristup samo jednom sudu, a ne dvostrukoj sudskoj instanci (vidjeti u tom smislu presudu od 17. srpnja 2014., Sánchez Morcillo i Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, t. 36. i navedenu sudsku praksu).

- 49 Iz svega navedenog proizlazi da Direktivu 93/13 treba tumačiti na način da joj nije protivno nacionalno pravilo kakvo je ono koje proizlazi iz članka 207. LEC-a, koje nacionalnom sudu zabranjuje da po službenoj dužnosti preispita nepoštenost odredaba ugovora zaključenog s prodavateljem robe ili pružateljem usluga, ako je već odlučeno o zakonitosti svih odredaba ugovora u odnosu na tu direktivu u pravomoćnoj odluci, što je dužan provjeriti sud koji je uputio zahtjev.
- 50 Imajući to u vidu, iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da u ovom slučaju postupovno pravilo koje se odnosi na pravomoćnost, a koje proizlazi iz članka 207. LEC-a, zabranjuje nacionalnom sudu ne samo preispitivanje zakonitosti odredaba ugovora o kojima je već odlučeno konačnom odlukom s obzirom na Direktivu 93/13 već i ocjenu eventualne nepoštenosti drugih odredaba tog ugovora.
- 51 Međutim, iz načela koja proizlaze iz točaka 40. do 43. ove presude proizlazi da uvjeti određeni u nacionalnom pravu, na koje se poziva članak 6. stavak 1. Direktive 93/13, ne mogu zadirati u bit prava koja potrošači imaju na temelju te odredbe da ne budu vezani odredbom koja se smatra nepoštenom (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 71.).
- 52 Tako, kada se nacionalni sud, u slučaju kada je prethodno ispitivanje spornog ugovora dovelo do donošenja pravomoćne odluke, ograničio na ispitivanje po službenoj dužnosti u odnosu na Direktivu 93/13 samo jedne ili pak samo nekih od odredaba tog ugovora, ta direktiva nacionalnom sudu – kakav je onaj iz glavnog postupka, kojem se potrošač uredno obratio u okviru izvanrednog prigovora – nalaže da, na zahtjev stranaka ili po službenoj dužnosti, ako raspolaže za to potrebnim činjeničnim i pravnim elementima, ocijeni i eventualnu nedopuštenost drugih odredaba tog ugovora. Naime, bez takve bi se kontrole zaštita potrošača pokazala nepotpunom i nedostatnom te ne bi predstavljala ni prikladno ni djelotvorno sredstvo za prestanak korištenja te vrste odredaba, suprotno onomu što predviđa članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 (vidjeti u tom smislu presudu od 14. ožujka 2013., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, t. 60.).
- 53 U ovom slučaju, s obzirom na nedostatak pojašnjenja u spisu kojim raspolaže Sud, obveza je suda koji je uputio zahtjev da provjeri je li u pravomoćnoj odluci od 12. lipnja 2013. analizirana zakonitost svih odredaba ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku u skladu s Direktivom 93/13 ili samo njegova članka 6.
- 54 U skladu sa svim navedenim razmatranjima, na prvo do trećeg pitanja valja odgovoriti da:
- Članke 6. i 7. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da im je protivna odredba nacionalnog prava poput četvrte prijelazne odredbe Zakona 1/2013, koja izvršavanje od strane potrošača protiv kojih je pokrenuta ovrha na temelju hipoteke prije dana stupanja na snagu tog zakona, a koja nije bila zaključena do tog dana, prava na podnošenje prigovora na ovrhu zbog navodne nepoštenosti ugovornih odredaba uvjetuje prekluzivnim rokom od mjesec dana računajući od prvog dana nakon dana objave tog zakona;
 - Direktivu 93/13 treba tumačiti na način da joj nije protivno nacionalno pravilo kakvo je ono koje proizlazi iz članka 207. LEC-a, koje nacionalnom sudu zabranjuje da po službenoj dužnosti preispita nepoštenost odredaba nekog ugovora, ako je već pravomoćnom odlukom odlučeno o zakonitosti svih odredaba ugovora u odnosu na tu direktivu.

Nasuprot tomu, u slučaju postojanja jedne ili više ugovornih odredaba čija eventualna nepoštenost još nije ispitana tijekom prethodne sudske kontrole spornog ugovora koja je okončana pravomoćnom odlukom, Direktivu 93/13 valja tumačiti na način da je nacionalni sud kojem se potrošač uredno obratio u okviru izvanrednog prigovora dužan, na zahtjev stranaka ili po službenoj dužnosti, ako raspolaže za to potrebnim činjeničnim i pravnim elementima, ocijeniti njihovu eventualnu nedopuštenost.

Četvrto i peto pitanje

- 55 Svojim četvrtim i petim pitanjem, koja valja razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti želi pojašnjenja o kriterijima koje valja uzeti u obzir, u skladu s člankom 3. stavkom 1. i člankom 4. Direktive 93/13, kako bi se ocijenila eventualna nepoštenost odredaba poput onih iz glavnog postupka koje se odnose na izračun redovnih kamata i prijevremeno dospijee zbog dužnikove povrede obveza u određenom ograničenom razdoblju.
- 56 Uvodno valja istaknuti da su ta pitanja, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 30. ove presude, nedopuštena jer se odnose na utvrđivanje može li nacionalni sud u okviru svojeg ispitivanja eventualne nepoštenosti neke ugovorne odredbe i, preciznije, članka 6.a ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku voditi računa o okolnostima nastalima nakon zaključenja ugovora. No, zahtjev za prethodnu odluku ne navodi jasno o kojim je naknadnim okolnostima riječ. U tim okolnostima Sud ne raspolaže činjeničnim elementima potrebnima za provođenje ocjene te stoga ne može sudu koji je uputio zahtjev dati odgovor koristan za donošenje odluke u glavnom postupku.
- 57 Što se tiče drugih aspekata četvrtog i petog pitanja, valja navesti, kao prvo, da je prema ustaljenoj sudskoj praksi na tom području Sud nadležan za tumačenje pojma „nepoštena ugovorna odredba”, predviđenog člankom 3. stavkom 1. Direktive 93/13 i njezinim Prilogom, kao i za tumačenje mjerila koja nacionalni sudac može ili mora primijeniti kada ispituje ugovorne odredbe u svjetlu odredaba navedene direktive, pri čemu mora odlučiti, uzimajući u obzir ta mjerila, o konkretnoj kvalifikaciji određene ugovorne odredbe ovisno o okolnostima konkretnog slučaja. Iz toga proizlazi da se Sud mora ograničiti na davanje sudu koji je uputio zahtjev naznaka o kojima on mora voditi računa radi ocjenjivanja nepoštenosti dotične odredbe (presuda od 14. ožujka 2013., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, t. 66. i navedena sudska praksa).
- 58 Međutim, valja istaknuti da, kad se poziva na pojmove „dobra vjera” i „znatnija neravnoteža” na štetu potrošača u pravima i obvezama stranaka proizišlima iz ugovora, članak 3. stavak 1. Direktive 93/13 tek apstraktno definira elemente koji čine nepoštenom ugovornu odredbu koja nije bila predmet pojedinačnih pregovora (presuda od 14. ožujka 2013., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, t. 67. i navedena sudska praksa).
- 59 Međutim, kako bi se utvrdilo stvara li neka odredba na štetu potrošača „znatniju neravnotežu” u pravima i obvezama stranaka proizišlima iz ugovora, osobito valja voditi računa o pravilima koja se primjenjuju u nacionalnom pravu u slučaju da se stranke o tome nisu dogovorile. Na temelju takve usporedne analize nacionalni sudac moći će procijeniti stavlja li ugovor, i ako da u kojoj mjeri, potrošača u nepovoljniji pravni položaj u odnosu na onaj predviđen nacionalnim pravom koje je na snazi. Također je u tu svrhu bitno provesti ispitivanje pravne situacije u kojoj se navedeni potrošač nalazi s obzirom na sredstva koja ima na raspolaganju sukladno nacionalnim propisima za sprečavanje korištenja nepoštenih odredaba (presuda od 14. ožujka 2013., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, t. 68.).
- 60 Kad je riječ o tome u kojim je okolnostima ta neravnoteža nastala „u suprotnosti s uvjetom o dobroj vjeri”, valja utvrditi da nacionalni sudac mora, vodeći računa o uvodnoj izjavi 16. Direktive 93/13, u tu svrhu provjeriti može li prodavatelj robe ili pružatelj usluga, kada na pošten i pravičan način posluje s potrošačem, razumno očekivati da će ovaj prihvatiti takvu ugovornu odredbu prilikom pojedinačnih pregovora (presuda od 14. ožujka 2013., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, t. 69.).
- 61 Osim toga, sukladno članku 4. stavku 1. navedene direktive, nepoštenost ugovorne odredbe procjenjuje se tako da se u obzir uzimaju priroda robe ili usluga na koje se ugovor odnosi u vrijeme kad je bio sklopljen i sve popratne okolnosti sklapanja ugovora (presude od 4. lipnja 2009., Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, t. 39. i od 9. studenoga 2010., VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, t. 42.). Iz toga proizlazi da se u tom smislu također moraju procijeniti posljedice koje

navedena ugovorna odredba može imati u okviru prava koje se primjenjuje na ugovor, a to podrazumijeva ispitivanje nacionalnog pravnog sustava (presuda od 14. ožujka 2013., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, t. 71. i navedena sudska praksa).

- 62 Kao drugo, valja podsjetiti da, sukladno članku 4. stavku 2. Direktive 93/13, odredbe o glavnom predmetu ugovora ili o primjerenosti cijene i naknade na jednoj strani i isporučene usluge i robe na drugoj, iako spadaju u područje uređeno tom direktivom, izmiču ocjeni njihove nepoštenosti samo ako nadležni nacionalni sud smatra, nakon ispitivanja svakog slučaja pojedinačno, da ih je prodavatelj ili pružatelj jasno i razumljivo sastavio (vidjeti u tom smislu presude od 30. travnja 2014., Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, t. 41. i od 9. srpnja 2015., Bucura, C-348/14, EU:C:2015:447, t. 50.).
- 63 Upravo je u svjetlu tih razmatranja na sudu koji je uputio zahtjev da ocijeni nepoštenost odredaba navedenih u četvrtom i petom upućenom pitanju.
- 64 Kada je, kao prvo, riječ o članku 3. ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku, koji se odnosi na izračun redovnih kamata, sud koji je uputio zahtjev naglasio je da – iako potpada pod članak 4. stavak 2. Direktive 93/13 – taj članak nije sastavljen jasno i razumljivo u smislu te odredbe. U tim okolnostima, kako je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 61. svojeg mišljenja, na tom je sudu da ispita nepoštenost navedene odredbe, a osobito ako ona uzrokuje znatniju neravnotežu u pravima i obvezama stranaka ugovora na štetu dotičnog potrošača, s obzirom na razmatranja iznesena u točkama 58. do 61. ove presude.
- 65 Sud koji je uputio zahtjev osobito bi morao usporediti način izračuna stope redovnih kamata utvrđen tom odredbom spornog ugovora i stvarnu visinu stope koja iz njega proizlazi s uobičajenim načinima izračuna i zakonskom kamatnom stopom kao i kamatnim stopama na tržištu na dan zaključenja ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku za zajam čiji su iznos i trajanje istovjetni onima iz razmatranog ugovora o zajmu. On bi osobito morao provjeriti može li okolnost da se redovne kamate izračunavaju uz primjenu godine od 360 dana, umjesto kalendarske godine od 365 dana, učiniti navedeni članak 3. nepoštenim.
- 66 Kada je, s druge strane, riječ o članku 6.a ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku, koji se odnosi na prijevremeno dospijee zbog dužnikove povrede obveza u određenom ograničenom razdoblju, na sudu koji je uputio zahtjev osobito je da provjeri ovisi li mogućnost dana prodavatelju (robe) ili pružatelju (usluge) da ukupan iznos zajma proglasi dospjelim o potrošačevu neizvršenju bitne obveze iz predmetnog ugovornog odnosa, je li ta mogućnost predviđena u slučajevima kada je takvo neizvršenje dovoljno teško uzevši u obzir trajanje i iznos zajma, odstupa li navedena mogućnost od propisa koji se primjenjuju u tom području u izostanku posebnih ugovornih odredaba te dodjeljuje li nacionalno pravo potrošačima primjerena i djelotvorna sredstva koja bi im omogućila, kada su vezani takvom odredbom, da isprave učinke navedenog dospijee zajma (presuda od 14. ožujka 2013., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, t. 73.).
- 67 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da na četvrto i peto pitanje valja odgovoriti da članak 3. stavak 1. i članak 4. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da:
- ispitivanje eventualne nepoštenosti neke odredbe ugovora zaključenog između prodavatelja (robe) ili pružatelja (usluge) i potrošača uključuje utvrđivanje prouzrokuje li ona znatniju neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih stranaka na štetu potrošača. To ispitivanje valja provesti s obzirom na nacionalne propise koji se u slučaju nepostojanja sporazuma između stranaka imaju primijeniti, sredstva koja potrošač ima na raspolaganju sukladno nacionalnim propisima kako bi spriječio korištenje te vrste odredaba, narav robe ili usluga koje su predmet dotičnog ugovora kao i sve okolnosti njegova zaključenja;

- ako sud koji je uputio zahtjev smatra da ugovorna odredba koja se odnosi na izračun redovnih kamata, kao što je to ona o kojoj je riječ u glavnom postupku, nije sastavljena jasno i razumljivo u smislu članka 4. stavka 2. te direktive, na njemu je da ispita je li ta odredba nepoštena u smislu članka 3. stavka 1. navedene direktive. U okviru tog ispitivanja navedeni sud osobito je dužan usporediti način izračuna stope redovnih kamata utvrđen tom odredbom spornog ugovora i stvarnu visinu stope koja iz njega proizlazi s uobičajenim načinima izračuna i zakonskom kamatnom stopom kao i kamatnim stopama na tržištu na dan zaključenja ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku za zajam čiji su iznos i trajanje istovjetni onima iz razmatranog ugovora o zajmu, i
- kada je riječ o ocjeni nacionalnog suda eventualne nepoštenosti odredbe koja se odnosi na prijevremeno dospijee zbog dužnikove povrede obveza u određenom ograničenom razdoblju, na tom je sudu da provjeri ovisi li mogućnost dana prodavatelju (robe) ili pružatelju (usluge) da ukupan iznos zajma proglasi dospjelim o potrošačevu neizvršenju bitne obveze iz predmetnog ugovornog odnosa, je li ta mogućnost predviđena u slučajevima kada je takvo neizvršenje dovoljno teško uzevši u obzir trajanje i iznos zajma, odstupa li navedena mogućnost od propisa koji se primjenjuju u tom području u izostanku posebnih ugovornih odredaba te predviđa li nacionalno pravo primjerena i djelotvorna sredstva koja bi potrošačima vezanima takvom odredbom omogućila da isprave učinke navedenog dospijea zajma.

Šesto i sedmo pitanje

- 68 Svojim šestim i sedmim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Direktivu 93/13 tumačiti na način da joj je protivno sudsko tumačenje odredbe nacionalnog prava koja uređuje odredbe o prijevremenom dospijecu ugovora o zajmu, kao što je članak 693. stavak 2. LEC-a, koja nacionalnom sudu koji je utvrdio nepoštenost ugovorne odredbe zabranjuje da istu proglasi ništavom i da je izuzme iz primjene ako je u stvarnosti prodavatelj (robe) ili pružatelj (usluge) nije primijenio, već je poštovao uvjete predviđene navedenom odredbom nacionalnog prava.
- 69 Uvodno valja podsjetiti da, iako u skladu s člankom 1. stavkom 2. navedene direktive „ugovorne odredbe koje su odraz obaveznih zakonskih ili regulatornih odredaba [...] ne podliježu odredbama [te] Direktive”, članak 6.a ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku, u kojem se utvrđuju uvjeti prijevremenog dospijea na koje se odnose šesto i sedmo pitanje, nije odraz odredaba članka 693. stavka 2. LEC-a. Naime, ta odredba predviđa da zajmodavac može proglasiti prijevremeno dospijee i zahtijevati trenutačan povrat glavnice, kamata i raznih troškova u slučaju neplaćanja na dogovoreni datum bilo kojeg iznosa dugovanog s osnove glavnice, kamata ili troškova, a ne, kao što je to predviđeno člankom 693. stavkom 2. LEC-a, nakon povrede obveze tijekom razdoblja od tri mjeseca. Osim toga, u navedenoj odredbi nalaze se izrazi „osim u slučajevima predviđenima zakonom” i „povrh slučajeva predviđenih zakonom”. Iz navedene formulacije može se zaključiti da tom odredbom ugovorne strane nisu željele razloge prijevremenog dospijea ograničiti na one iz članka 693. stavka 2. LEC-a.
- 70 Stoga navedena odredba ulazi u područje primjene navedene direktive (vidjeti, *a contrario*, presudu od 30. travnja 2014., Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, t. 41.) te je nacionalni sud obavezan po službenoj dužnosti ocijeniti njezinu eventualnu nepoštenost (presuda od 14. ožujka 2013., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, t. 46. i navedena sudska praksa).
- 71 Kada je riječ o posljedicama koje treba izvući iz eventualne nepoštenosti takve odredbe, važno je podsjetiti da iz teksta članka 6. stavka 1. Direktive 93/13 proizlazi da su nacionalni sudovi obavezni samo izuzeti iz primjene nepoštenu ugovornu odredbu kako ona ne bi imala obvezujuće učinke na potrošača, a da pritom nisu nadležni preispitati njezin sadržaj. Naime, taj ugovor u načelu mora nastaviti vrijediti bez bilo koje druge izmjene osim one koja proizlazi iz otklanjanja nepoštenih uvjeta, ako je takav kontinuitet ugovora pravno moguć prema pravilima nacionalnog prava (vidjeti osobito

presude od 14. lipnja 2012., Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, t. 65., od 30. svibnja 2013., Asbeek Brusse i de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, t. 57. i od 21. siječnja 2015., Unicaja Banco i Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, EU:C:2015:21, t. 28.).

- 72 Osim toga, s obzirom na narav i važnost javnog interesa koji predstavlja zaštita potrošača, koji se nalaze u slabijem položaju u odnosu na prodavatelja (robe) ili pružatelja (usluge), Direktiva 93/13 državama članicama nameće, kao što to proizlazi iz njezina članka 7. stavka 1., u vezi s njezinom uvodnom izjavom 24., da osiguraju primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koje prodavatelji (robe) ili pružatelji (usluge) sklapaju s potrošačima (presude od 14. lipnja 2012., Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, t. 68. i od 21. siječnja 2015., Unicaja Banco i Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, EU:C:2015:21, t. 30.).
- 73 Stoga, a u svrhu jamčenja odvrćajućeg učinka članka 7. Direktive 93/13, ovlasti nacionalnog suda koji je utvrdio da je neka odredba nepoštena, u smislu članka 3. stavka 1. te direktive, ne mogu ovisiti o stvarnoj primjeni ili neprimjeni te odredbe. Tako je Sud već presudio da Direktivu 93/13 treba tumačiti na način da, kad nacionalni sud utvrdi da je odredba ugovora sklopljenog između prodavatelja robe ili pružatelja usluge i potrošača „nepoštena” u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 93/13, okolnost da ta ugovorna odredba nije ispunjena ne može sama za sebe sprečavati nacionalni sud da uzme u obzir sve posljedice nepoštenosti spomenute ugovorne odredbe (vidjeti u tom smislu rješenje od 11. lipnja 2015., Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-602/13, EU:C:2015:397, t. 50. i 54.).
- 74 U tom okolnostima, kako je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 85. svojeg mišljenja, okolnost da je u konkretnom slučaju prodavatelj (robe) ili pružatelj (usluge) u stvarnosti postupio u skladu s odredbama članka 693. stavka 2. LEC-a i da je pokrenuo postupak ovrhe na nekretnini tek nakon neplaćanja sedam mjesečnih rata, a ne, kako to predviđa članak 6.a ugovora o kojem je riječ u glavnom predmetu, nakon neplaćanja bilo kojeg iznosa, ne može nacionalni sud osloboditi njegove obveze da izvede sve posljedice iz eventualne nepoštenosti te odredbe.
- 75 Imajući u vidu sva prethodna razmatranja, na šesto i sedmo pitanje valja odgovoriti da Direktivu 93/13 treba tumačiti na način da joj je protivno sudsko tumačenje odredbe nacionalnog prava koja uređuje odredbe o prijevremenom dospijecu ugovora o zajmu, kao što je to članak 693. stavak 2. LEC-a, koja nacionalnom sudu koji je utvrdio nepoštenost ugovorne odredbe zabranjuje da istu proglasi ništavom i da je izuzme iz primjene ako je u stvarnosti prodavatelj (robe) ili pružatelj (usluge) nije primijenio, već je poštovao uvjete predviđene navedenom odredbom nacionalnog prava.

Troškovi

- 76 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

- 1) Članke 6. i 7. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima treba tumačiti na način da im je protivna odredba nacionalnog prava poput četvrte prijelazne odredbe Leya 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (Zakon 1/2013 o mjerama za povećanje zaštite hipotekarnih dužnika, restrukturiranju duga i socijalnoj najamnini) od 14. svibnja 2013., koja izvršavanje od strane potrošača protiv kojih je pokrenuta ovrha na temelju hipoteke prije dana stupanja na snagu tog zakona, a koja nije bila zaključena do tog

dana, prava na podnošenje prigovora na ovrhu zbog navodne nepoštenosti ugovornih odredaba uvjetuje prekluzivnim rokom od mjesec dana računajući od prvog dana nakon dana objave tog zakona.

- 2) Direktivu 93/13 treba tumačiti na način da joj nije protivno nacionalno pravilo kakvo je ono koje proizlazi iz članka 207. Leya 1/2000, de Enjuiciamiento Civil (Zakon 1/2000 o građanskom postupku) od 7. siječnja 2000., kako je izmijenjen putem Leya 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (Zakon 1/2013 o mjerama za povećanje zaštite hipotekarnih dužnika, restrukturiranju duga i socijalnoj najamnini) od 14. svibnja 2013., a potom putem Real Decreto-Leya 7/2013, de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestaria y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación (Dekret-zakon 7/2013 o hitnim mjerama porezne i proračunske naravi i o promicanju istraživanja, razvoja i inovacija) od 28. lipnja 2013., a potom putem Real Decreto-leya 11/2014, de medidas urgentes en materia concursal (Dekret-zakon 11/2014, o hitnim mjerama u vezi stečaja), od 5. rujna 2014., koje nacionalnom sudu zabranjuje da po službenoj dužnosti preispita nepoštenost odredaba nekog ugovora, ako je već pravomoćnom odlukom odlučeno o zakonitosti svih odredaba ugovora u odnosu na tu direktivu.

Nasuprot tomu, u slučaju postojanja jedne ili više ugovornih odredaba čija eventualna nepoštenost još nije ispitana tijekom prethodne sudske kontrole spornog ugovora koja je okončana pravomoćnom odlukom, Direktivu 93/13 valja tumačiti na način da je nacionalni sud kojem se potrošač uredno obratio u okviru izvanrednog prigovora dužan, na zahtjev stranaka ili po službenoj dužnosti, ako raspolaže za to potrebnim činjeničnim i pravnim elementima, ocijeniti njihovu eventualnu nedopuštenost.

- 3) Članak 3. stavak 1. i članak 4. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da:

- ispitivanje eventualne nepoštenosti neke odredbe ugovora zaključenog između prodavatelja (robe) ili pružatelja (usluge) i potrošača uključuje utvrđivanje prouzrokuje li ona znatniju neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih stranaka na štetu potrošača. To ispitivanje valja provesti s obzirom na nacionalne propise koji se u slučaju nepostojanja sporazuma između stranaka imaju primijeniti, sredstva koja potrošač ima na raspolaganju sukladno nacionalnim propisima kako bi spriječio korištenje te vrste odredaba, narav robe ili usluga koje su predmet dotičnog ugovora kao i sve okolnosti njegova zaključenja;
- ako sud koji je uputio zahtjev smatra da ugovorna odredba koja se odnosi na izračun redovnih kamata, kao što je to ona o kojoj je riječ u glavnom postupku, nije sastavljena jasno i razumljivo u smislu članka 4. stavka 2. te direktive, na njemu je da ispita je li ta odredba nepoštena u smislu članka 3. stavka 1. navedene direktive. U okviru tog ispitivanja navedeni sud osobito je dužan usporediti način izračuna stope redovnih kamata utvrđen tom odredbom i stvarnu visinu stope koja iz njega proizlazi s uobičajenim načinima izračuna i zakonskom kamatnom stopom kao i kamatnim stopama na tržištu na dan zaključenja ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku za zajam čiji su iznos i trajanje istovjetni onima iz razmatranog ugovora o zajmu, i
- kada je riječ o ocjeni nacionalnog suda eventualne nepoštenosti odredbe koja se odnosi na prijevremeno dospijeće zbog dužnikove povrede obveza u određenom ograničenom razdoblju, na tom je sudu da provjeri ovisi li mogućnost dana prodavatelju (robe) ili pružatelju (usluge) da ukupan iznos zajma proglasi dospjelim o potrošačevu neizvršenju bitne obveze iz predmetnog ugovornog odnosa, je li ta mogućnost predviđena u slučajevima kada je takvo neizvršenje dovoljno teško uzevši u obzir trajanje i iznos zajma, odstupa li navedena mogućnost od propisa koji se primjenjuju u tom području u izostanku

posebnih ugovornih odredaba te predviđa li nacionalno pravo primjerena i djelotvorna sredstva koja bi potrošačima vezanima takvom odredbom omogućila da isprave učinke navedenog dospijeca zajma.

- 4) Direktivu 93/13 treba tumačiti na način da joj je protivno sudsko tumačenje odredbe nacionalnog prava koja uređuje odredbe o prijevremenom dospjeću ugovora o zajmu, kao što je to članak 693. stavak 2. Zakona 1/2000, kako je izmijenjen Dekret-zakonom 7/2013, koja nacionalnom sudu koji je utvrdio nepoštenost ugovorne odredbe zabranjuje da istu proglasi ništavom i da je izuzme iz primjene ako je u stvarnosti prodavatelj (robe) ili pružatelj (usluge) nije primijenio, već je poštovao uvjete predviđene navedenom odredbom nacionalnog prava.

Potpisi